

✦ **Beskæring, opstamning og topkapning**

Træerne er ved at tage solen fra terrassen. Den flotte udsigt er ved at forsvinde. Træerne langs vejen er ved at nå elledningerne og grenene rager for langt ud. Elværket er allerede i fuld gang med at "beskære" for dig og hvad nu!

Hvorfor alt den skæren i træer og buske, er det nu nødvendigt?

Ja, i de fleste tilfælde må vi gribe til sav eller saks, fordi beplantningen ikke lever op til vores ønsker det pågældende sted. Det er nemt at være bagklog og erkende at birketræer under elledningerne ikke kan forenes uden indgreb, her havde nogle meterhøje bærbuske været et bedre valg. De brede fyrretræer mod vejen skulle måske også være plantet et par meter inde på grunden.

Det er tit i sådanne situationer at vi er nødt til at forme på nogle planter, vi gerne vil holde tilbage i vækst. Valgte vi altid rigtig kunne vi måske opnå en idealtilstand på grunden. En bevoksning hvor skærearbejdet var begrænset til fældning af det som stod for tæt eller var blevet for gammelt. Men vi vælger ikke altid rigtigt eller andre har valgt anderledes. Heldigvis har vi midler til at forme beplantning efter vores eget hoved:

Beskæring

Ved beskæring kan du fjerne op til 1/3 af en busk eller træ uden planten reagerer med kraftig ny skuddannelse og uden at det umiddelbart kan ses det efterfølgende år.

Med beskæring kan du dermed forme eller fastholde en bestemt bevoksningstilstand.

Men husk altid at beskære så væksten kan fortsætte i en sidegren eller et skud. Hvis du ikke gør det får du strittende stamme, som fortæller at træet er blevet beskåret og det vil skyde uberegneligt.

Hvis du vil standse højdevæksten, skal du skære de lodretgående gren af i en grenkløft, hvor den tilbageværende del af grenen er mindst 1/3 af den afskårne grens tykkelse. Herved undgår du genvækst fra snitfladen samtidig med at du bringer vækstenergien i den ønskede retning. Når højdevæksten efterhånden ophører, vil træet eller busken sætte flere blomsterknopper de følgende år, såfremt der er lys nok. Det er en velkendt metode til beskæring af frugttræer og roser. Her gøres det i stedet på unge skud, hvor der klippes lige over en knop der peger i den ønskede retning.

Træer som bliver for brede eller som rækker deres grene for langt ud på vej og sti, kan ligeledes holdes tilbage med et klip eller snit under en strategisk sidegren (se ill.), hvis du da ikke vælger at opstamme træet, for at give lys og plads til planter under træet.

Opstamning

Ved opstamning skæres grenene af træet næsten i flugt med stammen i op til 2/3 af træets totale højde. Ved større grene skal du først skære grenen ca. en halv meter fra stammen så der ikke rives en barkflig af stammen. Du kan evt. skære et lille forsnit på grenens underside 5 cm nærmere stammen. Til sidst skærer du lige uden for den "bølgedannelse" som skiller stammens bark fra grenens bark (se ill.).

Hvis en flot udsigt er ved at forsvinde bag træerne, kan du hurtigt blive fristet til at kappe toppen af træerne eller fælde dem helt. Prøv at forestille dig udsigten under trækroneerne. En sådan indramning kan gøre udsigten endnu mere spændende og du bevare læ og skovpræg på din grund.

Du kan også skabe en frodig, fleretageret bevoksning ved at udtynde og opstamme ensaldrende træer, så der dannes lys for en undervækst af buske eller træer. Det kan især anbefales, hvor du ønsker læ for vind eller at lukke for indsyn på din grund.

Styning

Ved styning skæres hele kronen af træet, oftes i en højde af 3 -5 meter over jorden. Herefter vil der - i langt de fleste tilfælde - dannes en ny krone fra snitfladen det følgende forår.

Der er med denne amputation sket en varig beskadigelse af træet, som for ældre træers vedkommende vil medføre svampeangreb og råddannelser. Træet er herefter ikke i stand til at bære en ny stor krone, da de nye grene kun har hæfte i de yderste årringe og derfor let vil brække fra stammen i stormvejr. Metoden har kun sin berettigelse, såfremt du ønsker at tilbageskærer træet med jævne mellemrum og derved fastholde den kulturhistoriske drifform, som styning er. Ved årlig styning sikrede vore forfædre træ i den rette tykkelse til brændsel og gærdsel. En ting er sikkert - Musvit, træløber, ugle, flagermus, bier og skovmår vil gennem de kommende år takke dig for din handling. Metoden kan især anvendes på pil, poppel, lind, elm og ask. Jeg betragter det som en hovedløs gerning at udsætte nåltræer for den behandling.

Stævning

Ved stævning udnyttes en række træarters evne til genvækst efter fældning. I sær eg, rødell, pil og hassel har været brugt til gentagne gange at blive "sat på roden" for at skaffe materialer til gærder, husbyggeri, kurve og brændsel. Metoden kan i dag bruges til at fastholde en relativ lav og tæt bevoksning. Man kan også skabe et spændende flerstammet træ på denne måde.

Har du først fået overblikket over dine valgmuligheder, bliver det et spændende samspil mellem dine ønsker om grundens udseende og naturens mægtige vækstdynamik.

Før du evt. vælger at plante noget nyt, skulle du måske tænke på, hvor tørt det kan være langs kysterne i Vestsjælland. Hvordan ser de sidste års plantninger ud i området? Hvilke arter har klaret sig og hvilke er gået ud? Og prøv så, om du kan finde bare et selvsået træ som er gået ud?

På med arbejdshandsken og god fornøjelse!